

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Luvussa on perusteellisesti kuvattu nykyiset työnhakija-asiakkaiden (henkilöasiakkaiden) julkiset työvoima- ja yrityspalveluiden kokonaisuus ja moninaisuus, viranomaisten tehtävät ja asiakastietojärjestelmä sekä samalla se osaamispohja, joka tälle kokonaisuudelle rakentuu. Kuvaus auttaa hahmottamaan sen, miten suurta rakenteellista uudistusta nyt ollaan toteuttamassa. Yrityksille ja työnantajille suunnattujen palveluiden kuvaus ja TE-toimiston merkittävä rooli yrityspalveluiden ekosysteemissä jäävät nykytilan kuvauksessa kuitenkin ohueksi.

Kokonaisuus jättää vastaamatta kysymykseen, mitkä ovat perustelut toimivan ja tehokkaan nykyjärjestelmän purkamiselle ja hajauttamiselle. TE-palvelujärjestelmää on vuosien ajan kehitetty ajanmukaiseksi ja digitaaliseksi kokonaisuudeksi. TE-asiiantuntijoilla on kyvykkyys ja halu kehittää toimintaa. Asiantuntijoiden osaaminen ja mukautumiskyky on huomioitu myös TE-palvelujen ulkoisessa arvioinnissa 05/2022 (Euroopan komissio: Euroopan julkisten työvoimapalvelujen verkosto).

2.8.5 Kuntakokeilujen valvonta

"Kanteluasioita valvontatoiminnan aloittamisen jälkeen on tullut vireille noin 20, mikä on kuntakokeiluun siirrettyyn asiakasmäärään nähden verrattain vähän." Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että kantelumääristä tulisi pyytää tietoa myös oikeusasiamiehen kansliasta ja oikeuskanslerin virastosta. Kuten TE-toimistojenkin puolella, kanteluita tehdään enemmän oikeusasiamiehelle, ei ELY:lle tai AVI:lle.

Uudenmaan TE-toimisto esittää vakavana huolenaiheena asiakkaiden lainmukaisten palveluiden toteutumisen, jos tämä esitysluonnos etenee tässä muodossa laiksi työvoimapalveluiden järjestämisestä. Jos esitysluonnoksen mukainen laki tulee voimaan, Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että asiakkaiden sama palvelu tulee heikkenemään verrattuna nykyisiin TE-toimistoihin, ja tämä tulee lisäämään hallintokanteluiden määrää merkittävästi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Esitetty työvoimapalveluiden kokonaisuudistukseksi vaikuttaisi toteutuessaan monin tavoin työmarkkinoiden toimivuuteen ja olisi ollut luontevampaa tarkastella uudistuksen tavoitteita tarkemmin työmarkkinoiden toimivuuden ja työllisyyden kehityksen näkökulmista ja miten näitä asioita uudistuksella pystytään parantamaan. Näitä näkökulmia ovat esimerkiksi uudistuksen vaikutukset työvoiman alueellisen ja ammatillisen liikkuvuuden lisäämiseen, yritysten kilpailukykyyn, rakenteellisen työttömyyden vähentämiseen ja asiakaslähtöisyyteen. Kannustava rahoitusmalli ei luo työpaikkoja, vaan niiden syntyminen riippuu taloustilanteesta, alueen yrityskannasta, sen kilpailukyvyistä markkinoilla ja sitä kautta työvoiman tarpeesta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

4.1.2 Järjestämisvastuun kriteerit

Uudenmaan TE-toimisto pitää hyvänä, että työllisyysalueille määritellään vähimmäiskoko. TE-toimisto katsoo, että 20 000 työvoimapohja on ehdoton minimi. Liian pienet työllisyyden hoitoalueet voivat johtaa heterogeeniseen työllisyydenhoidon malliin, jolle on tyypillistä monen tasoiset palveluratkaisut ja resurssimitoitukset. Pienemmillä alueilla on riskinsä mm. osaamisvajeet asiakaspalvelun järjestämisessä, asiakaspalvelun sekavuus mm. yritysasiakkaille (toivottu yhden luokun periaate poistuu), palveluiden kalleus jne. Lähtökohtaisesti henkilö- ja yritysasiakkaiden tasapuolisuus palvelujen saatavuudessa ei todennäköisesti toteudu.

TE2024-palvelu-uudistuksen valmistelussa ja tukitoimissa tulisi huomioida erityisesti ne kunnat ja kaupungit, jotka eivät ole nykyisissä työllisyyden kuntakokeiluissa. TE2024-uudistuksen keskeisinä vaikuttajina ovat olleet työllisyyskokeiluissa mukana olleet suurimmat kaupungit, joiden valmiusaste TE2024-uudistukseen on huomattavasti monia muita kuntia suurempi. Uudistus on tulossa kuitenkin yhtä aikaa kaikille kunnille 1.12.2024, vaikka monissa kunnissa valmiusaste ja tieto uudistuksen laaja-alaisuudesta on vielä rajallinen.

Asiakkaan oikeus hakea palvelua muualta kuin kotikunnasta on asiakaslähtöinen ratkaisu, tukee työvoiman liikkuvuutta ja vastaa nykyistä menettelyä. Näissä tilanteissa kotikunnalla olisi velvollisuus korvata palveluista aiheutuvat kustannukset palvelut tarjoavalle työvoimaviranomaiselle. Kustannusten jakautumisen perusteet tulisi määritellä selkeäksi. Hakeutumisessa toisen työvoimaviranomaisen tuottamiin palveluihin ongelmaksi voivat muodostua eriytyneet tietojärjestelmät ja palveluihin valintojen yhdenvertaisuus. Kuntien välisistä kustannusten korvaushakemuksista, niiden sovittamisesta palveluntuottajien laskutuksiin ja kuntien talousarvioihin voi muodostua merkittävän raskas ja resursseja vaativa hallinnollinen menettely.

Uudistuksen perusteluissa tulisi olla pohdintaa siitä, mihin suuntaan julkisia työ- ja elinkeinopalveluja ollaan uudistuksessa kehittämässä ja minkälaisia strategisia valintoja asiassa on tehty. Työllisyyspalvelujen kaltaisen kokonaisuuden uudistamisen tulisi käynnistyä huolellisella analyysillä työmarkkinoiden kehityssuunnista ja palvelujärjestelmän kehittämistarpeita sekä niihin pohjaavalla tavoitteen asetannalla, joka ottaisi huomioon elinkeinoelämän ja kilpailukyvyyn näkökulmat. Uudistuksen alaista hallintoa tulisi myös kuulla laajasti valmistelun aloittamisesta alkaen. Se, että TE-palvelu-uudistuksen suunta vaihtuu hallituskausien välillä täysin päinvastaiseksi, kertoo strategisen valmistelun puutteesta ja lyhytjänteisestä uudistamisesta. Suurissa hallinnollisissa uudistuksissa olisi tärkeää päästä hallituskauden ylittävään valmisteluun.

4.1.3 Rahoitusmalli

Yleiskatteisena valtionosuutena tapahtuva rahanjako ei takaa sitä, että kunta ohjaa saamistaan varoista riittävästi TE-palveluiden järjestämiseen. Tämä vaarantaa TE-palvelut kunnissa ja johtaa palveluitten eriarvoistumiseen erilaisissa taloudellisissa tilanteissa olevissa kunnissa.

Malli, jossa kunnalla on rahalliset resurssit ja rahoitusvastuu ja uudella työvoimaviranomaisella henkilöresurssit ja palvelujen järjestämisvastuu, voi muodostua haasteelliseksi. Erityisen haasteelliseksi se muodostuu silloin, kun asiakkaan palvelutarve kohdentuu hyvinvointialueelle, joka ei ole rahoitusvastuussa. Sote-palvelujen hyödyntämisessä TE-palvelujen asiakkaille on ollut suuria alueellisia eroja ja puutteita, jotka eivät välttämättä korjaannu hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä.

Rahoituskysymykset ja yhdyspintatyö: Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakasohjausta koskevien edellytysten muuttuminen voi kasvattaa palvelun asiakasmäärää ja lisätä muun muassa kuntoutuspalveluihin ohjattavien henkilöiden määrää, mistä voi aiheutua hyvinvointialueilla ja Kansaneläkelaitoksella tarve kohdentaa uudelleen nykyisiä henkilöstöresursseja tai osoittaa lisäresursseja palveluun.

4.1.5 Työvoimapalvelujen ohjaus ja valvonta ja 4.1.6 Työvoimapalveluja koskeva sääntely

Esitysluonnoksessa säädetään työnhakijan palveluprosessista sekä siitä, että julkisena työvoimapalveluna järjestettävien palvelujen palveluvalikoima säilyisi pääosin ennallaan. TE-palvelu-uudistuksessa kuitenkin sekä TE-toimistojen toimintamäärärahat että työllistämis-, koulutus- ja erityistoimien määräraha irrotetaan palveluprosessista sekä työllistämistä edistävästä palveluista ja kohdennetaan kunnille yleiskatteellisena valtionosuutena. Käytännössä valtion budjetissa ei enää jatkossa ole työnhakijoiden palveluja varten erillistä määrärahakohdennusta. Tämä voi johtaa siihen, että hallituksella ei ole mitään keinoa kohdentaa rahoitusta erityisesti työllisyydenhoitoon, koska kunnat voivat käyttää yleiskatteellista rahoitusta tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Miten

uudistuksessa varmistetaan se, että uudistettujen TE-palvelujen asiakkaat saavat palvelutarpeensa mukaisia palveluja.

4.1.9 Työttömyysturvatehtävät

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa esitystä, että harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot annetaan jatkossakin valtakunnallisesti keskitetysti. Tehtävä keskitettiin valtakunnallisesti 1.10.2021 lukien yhden TE-toimiston hoidettavaksi. Keskittämisen tavoitteena oli ratkaisukäytäntöjen ja käsittelyaikojen yhtenäistäminen. Tehtävien keskittäminen tuo pidemmällä aikajänteellä varmasti resurssisäästöä, etenkin mikäli työttömyysturvatehtävien digitalisaatiota ja automatisaatiota kyetään edistämään. Harkintaa vaativien työvoimapolitiittisten lausuntojen antamiseen on 1.10.2021 alkaen valtakunnallisesti käytetty 166 henkilötyövuotta. Työttömyysturva-vastuualueen sijoittumista KEHA-keskukseen pidetään kannatettavana, KEHA-keskuksen ollessa jatkossakin osa työvoimahallintoa.

4.1.10 Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta

On tärkeää turvata se, että työvoimapolitiittista lausuntoa annettaessa on kaikki tarpeellinen työnhakija-asiakasta koskeva tieto käytettävissä. Valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavien tietojen tulee kattaa kaikki työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen tarvittavat tiedot. Lisäksi tiedon tulee olla saatavilla yhdestä tietojärjestelmästä. Työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen hidastuu kohtuuttomasti, jos lausunnon antamiseksi tarvittavia tietoja joudutaan hankkimaan tietopyyntöjen tai lisäselvitysten avulla. Riskinä on integraation epäonnistuminen eli KEHA:n ja työvoimaviranomaisen tietojärjestelmien yhteensopimattomuus.

Erittäin tärkeää tulevaisuudessa on, että asiakkaalta pyydetyt selvitykset liitteineen ovat työvoimapolitiittisia lausuntoja tekevien nähtävissä asiakastietojärjestelmässä, asiakkaan itsensä tai paikallisen työvoimaviranomaisen suoraan sinne tallentamana. Nykyinen tilanne, jossa asiakkaiden selvityksiä ja näiden liitteitä toimitetaan TE-toimistoista ja kuntakokeilukunnista lausuntojen tekemistä varten valtakunnallisesti toimivalle Työttömyysturva-vastuualueelle sähköpostilla, vaatii huomattavan paljon henkilöresurssia (n. 20 henkilöä päivittäin). Tämä resurssi on poissa varsinaisesta työttömyysturvan asiantuntijakäsittelystä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

Työllisyysvaikutuksen arvioidaan olevan 7 000-10 000 työllistä palvelujen tuottavuuden, saatavuuden ja vaikuttavuuden kasvun kautta. Esitysluonnoksessa ei mainita, millä aikavälillä tämä vaikutus voisi toteutua. Työllisyysvaikutus vaikuttaa hyvin vaatimattomalta uudistuksen mittakaava huomioon ottaen ja suhteutettuna muutokseen kohdennettaviin resursseihin. Toisaalta on vaikea tunnistaa, mitkä elementit uudistuksessa tuovat edellä mainittuja hyötyjä. Lisäksi on todennäköistä, että organisoitumisvaiheen työllisyysvaikutus on negatiivinen. Jotta työllisyysvaikutus ylipäättään olisi

positiivinen, se edellyttää sitä, että kaikki uudistukselle asetetut odotukset toteutuvat. Merkittävä osa uudistukselle asetetuista odotuksista on riippuvuussuhteessa kuntien vapaaseen harkintaan.

4.2.2.4 Vaikutukset yrityksiin

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinnissa huomioidaan ensisijaisesti ne yritykset, jotka hyödyntävät tällä hetkellä julkisia työvoimapalveluja esimerkiksi työvoiman hankinnassa sekä yhteishankintakoulutusten, palkkatuen tai ehdokasasettelun muodossa. Arvioita uudistuksen merkityksestä yritystoimintaan erityisesti osaavan työvoiman saannin ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta esitetään täsmennettäväksi mm. sen osalta, miten uudistus vaikuttaa osaavan työvoiman saantiin ja yritysyhteistyöhön erilaisissa työllisyysalueratkaisuissa. Miten uudistus vaikuttaa esimerkiksi yhteishankintakoulutusten tulevaisuuteen?

4.2.3.4 Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun henkilöstöön

Henkilöstön siirtyminen kuntiin tapahtuu liikkeenluovutuksella ilman irtisanomissuojaa ja voimassa olevan virkaehtosopimuksen puitteissa. Irtisanomissuoja turvaisi uudistuksen resursseja tilanteessa, jossa toimintamäärärahat eivät kohdennu uudelle työvoimaviranomaiselle, vaan peruskunnille. Liikkeenluovutus siis toteutetaan ilman, että palkkarahat siirtyvät henkilöstön mukana uudelle työvoimaviranomaiselle. Irtisanomissuoja turvaisi henkilöstön pysymistä tehtävissä ja tätä kautta TE-toimistojen toiminta- ja palvelukykyä uudistukseen valmistauduttaessa.

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena ja lisäarvona oli yhdistää kuntien ja valtion palvelut ja resurssit. Esitysluonnos jättää avoimeksi sen, miten varmistetaan kuntien resurssikohdennukset TE-palvelutehtävään, jotta saavutetaan riittävän vahva resursointi lainsäädännön edellyttämän palvelukokonaisuuden toteuttamiseen. Uudistusta edeltävissä kuntakokeiluissa osa kunnista on toteuttanut merkittävän resurssikohdennuksen TE-palvelutehtäviin, ja ne pitävät tätä oleellisena toiminnan tuloksellisuuden näkökulmasta.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan nuorten pärjäävyyden ja hyvinvoinnin tuen valmennus (ns. Onni-toiminta) on luonteeltaan myös sellaista Ohjaamo-toimintaan liittyvää nuorten psykososiaalista tukea, joka voisi kuulua kuntiin ja Ohjaamojen yhteyteen. Onni-toimintaan sisältyvä valtakunnallinen palvelun kehittämis- ja koulutustehtävä on sellainen, jonka tulisi jäädä KEHA-keskukseen.

Siirtyvän henkilöstön osalta on keskeistä, että valtiolta kunnille siirtyvillä henkilöillä on tiedossaan myös kohdekunnan työolosuhteet ja työtehtäväkokonaisuus.

4.2.5 Aluekehitysvaikutukset

Esitysluonnoksessa aluekehitysvaikutukset on esitetty erittäin suppeina ja on keskitytty lähinnä kuntatason palvelurakennemuutoksiin. Työvoimapalveluiden järjestämistä vastuun siirtämisellä on erittäin merkittäviä vaikutuksia sekä paikallistasolla, aluetasolla että valtakunnallisesti. Työllisyysalueita on muodostumassa alueellisesti eri kokoisina eri määriä/maakunta. Alueiden kehittämisen näkökulmasta merkityksellistä on myös se, hoidetaanko järjestämistä vastuuta kuntatasolla, vastuukuntamallilla vai kuntayhtymänä. Erikokoisten työllisyysalueiden resurssit, mahdollisuudet ja osaaminen elinkeinoelämän ja alueiden kehittämisessä tulevat olemaan hyvin erilaiset. Mikä on työllisyysalueiden rooli ja toimivalta lakisääteisessä aluekehitystyössä ja maakunnallisessa ohjelmatyössä? Jääkö pienille työllisyysalueille edustuksellinen rooli?

Arviot TE2024-uudistuksen merkityksestä yritystoimintaan erityisesti osaavan työvoiman saannin ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta ovat vaillinaiset. Millä tavoin uudistus vaikuttaa osaavan työvoiman saantiin ja yritysyhteistyöhön erilaisissa työllisyysalueratkaisuissa? Miten uudistus vaikuttaa esimerkiksi yhteishankintakoulutusten tulevaisuuteen?

Rakennerahastot ovat tärkeä väline työllisyyden ja osaamisen kehittämisessä aluekehitystyössä. Mikä on jatkossa työllisyysalueiden merkitys ja rooli esim. rakennerahastohankkeiden hakijoina ja toteuttajina? Miten hanketoiminta ja omarahoitus toimii esimerkiksi vastuukuntamallissa?

Aluekehittämistä tehdään monenlaisissa innovaatioverkostoissa mm. korkeakoulujen, kehitysyhtiöiden, yrittäjäjärjestöjen, ammattiyhdistysten, valtion aluehallinnon ym. Yhteistyönä. Mikä on työllisyysalueiden rooli erilaisissa verkostoissa? Keskittykö innovaatiotoiminta, erilaiset työllisyyden ym. pilotit jatkossa isoimmille työllisyysalueille?

Äkilliset rakennemuutostilanteet vaativat usein kuntien, valtion ja yritysten yhteistoimintaa. Millaiset ovat pienten paikkakuntien ja työllisyysalueiden mahdollisuudet koordinoita toimenpiteitä ja suunnittelua käytännössä? Onko yleiskatteellisessa rahoituksessa puskuria nopeisiin reagointeihin vai ollaanko kokonaan valtion erillisrahoituksen varassa? Miten valtion aluehallinto käytännössä osallistuu ja millä toimivallalla äkillisten rakennemuutostilanteiden hoitoon? Mikä on KEHA-keskuksen rooli niissä?

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 Muut toteuttamismuutokset:

Järjestämistä vastuun säätämisen perusvaihtoehdot

1) Järjestämistä vastuu kaikilla kunnilla, yhteistoimintaan hakeutuminen vapaaehtoisista

Järjestämistä vastuun toteuttaminen esitysluonnoksesta poiketen pienemmillä alueilla ja pienemmissä kunnissa tulisi synnyttämään monimutkaisen ja hajanaisen alueellisten ja paikallisten TE-palveluiden

kokonaisuuden. Pienillä työllisyysalueilla olisi haasteellista kustannustehokkaasti hyödyntää mittakaavaetuja palveluiden järjestämisessä ja osaamisen keskittämistä erityisasiantuntemusta vaativissa tehtävissä ja tukipalveluissa. Todennäköisesti näillä alueilla jouduttaisiin asiakaspalvelusta irrottamaan henkilöstöä tiettyihin erityistehtäviin tai hoitamaan niitä puutteellisesti, ja tämä kertautuisi koko maassa. Erityistä asiantuntijuutta vaativia ja nykyisellään TE-toimistoissa pääosin tai osin keskitettyjä alueellisia ja maakunnallisia palveluita ovat mm. erilaiset tukipäätökset (esim. palkkatuki), oikeudellinen neuvonta ja ohjaus (esim. työttömyysturva, työvoimapolitiikan muut säädökset), muutosturvapalvelut, koulutuksen asiantuntijapalvelut, EURES, tietojärjestelmien käyttäjäopastajat, omaehtoisen koulutuksen päätökset sekä myös hankeyhteistyö kuten alueellisiin työllisyysprojekteihin osallistuminen yhteistyökumppanina ja niihin asiakasohjaus (esim. ESR-projektit). Nykyisillä TE-toimistojen psykologiresursseilla ei pystyttäisi tehokkaasti turvaamaan kaikilla alueilla ammatinvalinta- ja uraohjauspalveluita, jos nykyiset alueet järjestämisen osalta olennaisesti pienenevät ja järjestäjien määrä lisääntyy moninkertaiseksi.

Nopea reagointi yllättäviin tilanteisiin (esim. Korona) ja tiedon jakaminen mahdollistuu paremmin, kun työllisyysalueet ovat riittävän isot – kuntatasoiset ratkaisut tuottaisivat huomattavia haasteita tähän. Samoin isommat työllisyysalueet mahdollistavat riittävän osaamis pohjan erilaisiin asiakastarpeisiin vastaamiseen paremmin kuin täysin pirstoutuneet kunnalliset ratkaisut. Ja edelleen työn organisointi on helpompaa isommissa kokonaisuuksissa.

5.1.2. Kuntien kannusteet työllisyyden edistämiseen

Rahoitusmallin tulisi olla sellainen, että se turvaa palvelujen järjestämistä. Nyt esitetyn mallin haasteet liittyvät mm. seuraaviin näkökohtiin:

- valtionosuusrahoitus kohdistuu peruskuntiin, kun taas palvelujen järjestämisvastuu ja henkilöresurssit siirtyvät järjestämisvastuussa olevalle työvoimaviranomaiselle, joka voi toimia järjestäjänä kuntaa laajemmalla alueella => rahoituksen tulisi kohdistua työvoimaviranomaiselle.

- rahoitusmallin tulisi olla palveluja turvaava = > rahoituksen irrottaminen henkilöresursseista ja työllistämistä edistävästä palveluista synnyttää riskin rahoituksen valumisesta kuntien muihin tarpeisiin.

- kunnat vastaavat kannustavassa rahoitusmallissa etuussanktioista myös niiden asiakkaiden osalta, jotka ovat tosiasiallisesti sote-palvelujen tarpeessa => tulisiko hyvinvointialueella olla osavastuu etuussanktioista.

- rahoitusmalli ei saisi mahdollistaa manipulaatiota => aktivoinnin tehostaminen laskennan viitevuonna, tuo kunnalle suuremman rahoitusosuuden.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa ole käsitelty perustuslain (PL) 6 §:n yhdenvertaisuuden toteuttamista omana kohtanaan, vaan vain viittauksina kohdissa Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja Kuntien tehtävät ja rahoitusperiaate. Suhde perustuslakiin luku vaikuttaa keskittyvän tältä osin erityisesti vain kuntien itsehallintoon (PL 121 §), jättäen huomioimatta riittävässä määrin työvoimapalveluiden henkilöasiakkaiden perusoikeuksien toteutumisen. Esitysluonnoksen taulukkomuodossa esitetyssä riskiarviossa (s. 134) ei ole mainittu työnhakijoiden perusoikeuksien toteutumiseen liittyviä riskejä lainkaan.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että perusoikeussidonnaisten palveluiden saatavuus valtakunnallisesti yhdenvertaisesti tulee väistämättä heikkenemään tämän esitysluonnoksen johdosta. Kuten esitysluonnoksessa sanotaan, heikkenemistä on pyritty ehkäisemään 20 000 asukkaan työvoimapohjavaatimuksella. Esitysluonnos antaa ymmärtää, että perusoikeuksien jonkinasteinen heikkeneminen uudistuksen yhteydessä olisi hyväksyttävää. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan esitysluonnos ei vastaa siihen, miten yhdenvertaisuus (PL 6 §) lakisäätteisten palveluiden järjestämisessä ennen kaikkea eri puolilla Suomea asuvien asiakkaiden osalta taataan tilanteessa, jossa perusoikeussidonnaisia palveluita (PL 18 §) toteutetaan eri alueilla hyvin eri tavalla ja eri mittakaavassa. Esitysluonnoksen perustuslainmukaisuuden arviointi kohdistuu pääosin vain kuntien itsehallinnon hyväksyttävään rajoittamiseen. Esitysluonnoksessa ei ole otettu kantaa henkilöasiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumiseen riittävällä laajuudella. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että perusoikeuksien ja erityisesti yhdenvertaisuuden toteutuminen tulee kärsimään, jos TE-palvelut siirretään esitysluonnoksen mukaisesti kunnille. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan valtiovallan puuttumismahdollisuus perusoikeuksia rikkovaan toimintaan tai toimimattomuuteen esimerkiksi ehdotetun neuvottelumenettelyn yhteydessä tulee olemaan esitysluonnoksen perusteella liian hidas prosessi perusoikeuksien tosiasiallisen toteutumisen kannalta.

Esitysluonnoksen mukaan viime kädessä perusoikeuksien toteutuminen on turvattavana oikeushyvinä ensisijaista kunnallisen itsehallinnon turvaamiseen verrattuna. Esitysluonnoksessa viitataan tässä kohtaa perustuslain 18 §:n ensisijaisuuteen viime kädessä suhteessa perustuslain 121 §:ään. Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden toteuttamista ei kuitenkaan huomioida tässä yhteydessä lainkaan. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan ihmiset asetetaan tällä tapaa keskenään eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella.

“Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn.”

Uudenmaan TE-toimisto näkemyksen mukaan kyseessä oleva lakiehdotus ei ole siinä määrin yhteiskuntakehityksen vaatima, että se oikeuttaisi yhdenvertaisuusperiaatteen heikentämiseen. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, ettei kyseessä olevaa yhdenvertaisuusperiaatteen heikennystä ole riittävällä laajuudella perusteltu välttämättömäksi.

Esitysluonnoksessa todetaan, että kunnilla on käytännössä hyvin erilaiset mahdollisuudet sopeuttaa talouttaan ja selviytyä palveluvelvoitteistaan. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan esitysluonnoksen perusoikeuksien (erityisesti yhdenvertaisuus) heikentäminen ei ole oikeassa suhteessa uudistuksella tavoiteltuun päämäärään nähden. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että esitysluonnosta tulisi täydentää vaikutusten arvioinnilla erityisesti yhdenvertaisuuden toteutumisen osalta, ottaen huomioon PL 6 ja 18 §.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että asiakkaan mahdollisuus kielellisten oikeuksien toteutumiseksi hakeutua kaksikielisen työvoimaviranomaisen asiakkaaksi tai mahdollisuus käyttää tulkkia yksikielisessä viranomaisessa ei toteuta riittävässä määrin perustuslain 17 §:n oikeutta käyttää viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia. Esitysluonnoksen perustelu tältä osin jää huomattavan vajaaksi, jos vaihtoehtona nähdään vain asiointi toisessa työvoimaviranomaisessa mahdollisesti kymmenien tai satojenkin kilometrien päässä kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi. Esitysluonnos asettaa tässä kohdin asiakkaat eriarvoiseen asemaan, ja perustuslain 17 §:n lisäksi 6 §:n yhdenvertaisuus ei toteudu.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, ettei esitysluonnoksessa ole riittävässä määrin otettu huomioon asiakkaiden perusoikeuksien toteutumista.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

TE-palveluiden kuntiin siirtämisen etuna on nykyistä laajempi valtion ja kuntien resurssien yhdistäminen ja tätä kautta palvelutuotannon volyymin (rahoituksen) kasvaminen. Riskinä esitetyssä järjestelmässä on kuitenkin TE-palveluiden järjestelmän pirstaloituminen keskenään hyvin erimitallisille toimijoille. Tämä puolestaan asettaa asiakkaat eriarvoiseen asemaan.

Tilastollisesti Suomi jakaantuu 32 tilastolliseen työssäkäyntialueeseen. Koska kyseinen määrittely on luonteeltaan tilastollinen eikä toiminnallinen, se ei sellaisenaan ole sopiva käytettäväksi työllisyyspalvelujen järjestämisen pohjana. Työmarkkinoiden dynamiikan ja siten julkisen työväliytyksen näkökulmasta tarkasteluun se on kuitenkin relevantti. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden osalta työnhakijan kotikunta on harvoin olennainen tekijä. Luonnoksessa esitetty työllisyyspalvelujen järjestämisen rakenne on haastava yritysten rekrytointipalvelun hoitamisen ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta. Uudistuksen toimeenpanossa ja seurannassa tulisi siten kiinnittää erityistä huomiota elinkeinoelämän osaavan työvoiman saatavuuteen ja julkisen työväliytyksen osuuteen työpaikkojen ilmoituskanavana. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden hoitaminen tulisi kaikkinsa nostaa vahvemmin fokukseen uudistuksen jatkovalmistelussa.

Mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille:

Taulukkomuodossa esitetyssä riskiarviossa (s. 134) ei ole mainittu työnhakijoiden perusoikeuksien toteutumiseen liittyviä riskejä lainkaan. 2 luvun 8 §:ssä ehdotettu poikkeus kielilakiin koskien ruotsinkielisen palvelun saatavuutta myös yksikielisissä kunnissa on sinänsä positiivinen uudistus työnhakijoiden kielellisten oikeuksien kannalta. Vaikka poikkeuksella pyritäänkin turvaamaan ruotsinkielisten työnhakijoiden oikeus saada palvelua äidinkielellään, Uudenmaan TE-toimisto näkee riskinä, että varsinkin yksikielisissä kunnissa ruotsinkielisen vähemmistön mahdollisuus saada omakielistä palvelua vaarantuu palveluiden pirstaloitumisen myötä. On ehdottoman tärkeää, että uusien työvoimaviranomaisten virkailijoiden valmiudet tarjota palvelua myös ruotsin kielellä varmistetaan esim. kielitaitovaatimusten avulla ja asiakkaiden oikeuksien toteutumista seurataan. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan tulkkipalvelun tarjoaminen tai mahdollisuus asioida toisen alueen työvoimaviranomaisessa eivät ole riittäviä kielellisten perusoikeuksien toteuttamisessa ja palveluiden tosiasiallisen saamisen varmistamisessa. Ehdotettu 2 luvun 8 § asettaisikin erityisesti suomenkielisellä alueella asuvat ruotsinkieliset työnhakija-asiakkaat eriarvoiseen asemaan ja heikentäisi heidän mahdollisuuksiaan saada palvelua omalla kielellään.

Työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa):

Kunnat, jotka itsenäisesti täyttävät 20 000 henkilön työvoimapohjan, eivät välttämättä ole kiinnostuneita lähtemään "veturiksi" koko alueen työvoimapalveluiden järjestämisessä.

Eri alueet ovat hyvin erilaisessa tilanteessa nykyisen työllisyydenhoidon, työpaikkaomavaraisuuden, väestön ikä- ja terveyspohjan sekä avointen työpaikkojen suhteen. Suurten kaupunkien ja vaikkapa korkeakoulukeskittymien sijoittuminen vaikuttaa jo nyt kunnan palvelujen kysyntään ja järjestämiseen merkittävästi.

Pendelöinnin ja työssäkäyntialueiden rakenne ja dynamiikka tulisi huomioida työllisyysalueita muodostettaessa. Tarvittaessa valtion ohjauksella pitäisi varmistaa, että edellä mainitut asiat tulevat huomioiduksi, mikäli kunnat eivät näitä oma-aloitteisesti huomioi työllisyysalueista sovittaessa. Pääkaupunkiseudun isoissa kunnissa ei välttämättä synnykään synergiaetuja, jos ko. paikkakunnat "kääpertyvät" itseensä, edistääkseen omia intressejään.

Monialainen yhteistyö tulee olemaan haasteellista, jos työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden rajat risteävät. Yksi työllisyysalue voi joutua organisoimaan yhteistyötä usean hyvinvointialueen kanssa ja päinvastoin.

Palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys:

2 luvun 6 §:n perusteluissa todetaan, että työnvälitystä tulee tarvittaessa tehdä yli aluerajojen. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan työnvälitystä mukaan lukien ehdolle asettelua on tehtävä yli aluerajojen. Epäselväksi jää mahdollistaako esitysluonnos erillisillä asiakastietojärjestelmillä alueellisten rajojen yli tehtävää työnvälityksen toteuttamista. Yhteinen valtakunnallinen työpaikkailmoittelualusta ei tule olemaan yksistään riittävä toimi tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Työvoimapalveluiden ohjaukseen ja valvontaan liittyen:

Käytännön kokemus on osoittanut, että tarvitaan valtion taholta koordinoivaa ja konsultoivaa ohjausta liittyen lakisääteisiin työvoimapalveluihin kuten esim. omaehtoinen opiskelu, starttiraha- ja palkkatukipäätöksissä sekä työpaikkailmoittelussa. Koordinoivalla toiminnalla taataan yhteneväinen laintulkinta, yhdenvertaiset ratkaisut ja yhdenvertainen asiakaskohtelu valtakunnallisesti.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Asiakaspalveluprosessia on syytä arvioida tarkkaan sen aiheuttaman työmäärän ja vaikuttavuuden osalta ja muuttaa palveluprosessia selkeämmäksi. Malliin sisältyy nyt saatujen käytännön kokemusten osalta paitsi suuri määrä tulkintakysymyksiä myös asiakkaiden työnhaun osalta turhia ja työaikaa valtavasti sitovia työvaiheita esimerkiksi täydentävien työnhakukeskustelujen osalta, joita olisi syytä vähentää tai säätää harkintaperusteisiksi.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

8 §: Uudenmaan TE-toimisto ei kannata palkkatukipaikkojen ilmoittamista erillisellä alustalla. Tämän §:n perustelut kaipaavat täsmennystä erityisesti sen osalta, mikä olisi tämä erillinen alusta, ja olisiko se työmarkkinatorin tapaan valtakunnallinen. Jos palkkatukipaikkoja ei voida avata valtakunnalliseen julkiseen hakuun, soveltuvien työnhakijoiden kartoittaminen ja tavoittaminen eri kunnista tulee olemaan hankalaa, kun kunnilla voi olla kokonaan omat asiakastietojärjestelmät käytössään.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

3 § Ammatinvalinnanohjaus ja uraohjaus:

Tekstissä ammatinvalinnanohjauksen rooli näyttäytyy ”kevyempänä” kuin se on käytännössä. Ammatinvalintapsykologeilla on tällä hetkellä paljon asiakkaita, joilla on somaattisia, mielenterveyden, neurologian ja kognitiivisen puolen rajoitteita, kuten myös sosiaalisen puolen ongelmia. Näiden rajoitteiden huomioiminen urasuunnittelussa on psykologien erityisosaamista ja tämä erityisosaaminen tulisi taata jokaisella työllistämisalueella, ja tästä on tehtävä lakiin selkeä kirjaus. Tämä takaisi palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden. Julkiseen palveluun jää hoidettavaksi aina kaikissa työmarkkinatilanteissa asiakasryhmä, joka tarvitsee monenlaista tukea, ja tämän ryhmän kanssa työskentely vaatii erityisosaamista. TE-psykologin antama uraohjaus on koettu merkittäväksi, ja tämä osaaminen ei saa kadota muutoksessa.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Uudenmaan TE-toimisto pitää kannatettavana, että kuntien rahoitusvastuu ei katkea asiakkaan työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta, ja säilyy myös pitkien koulutusten ajan. Kannatettavaa on myös, että jatkossa kotikunta on velvollinen korvaamaan myös koulutuksesta aiheutuvat kulut, jos asiakas osallistuu toisen alueen työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen. Esitysluonnoksessa kannatettavaa on myös, että henkilöasiakas voisi hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta,

mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Hyvänä pidetään myös, että opiskelijavalintaa koskevaan lainsäädäntöön ei ole esitysluonnoksen mukaan tulossa muutoksia. Yhdenvertaisuuslain perustella työvoimaviranomainen ei voisi valita ensisijaisesti oman kuntansa työnhakijoita työvoimakoulutuksiin. On tärkeää, että uudessa laissa huomioidaan, että henkilöasiakkaan kotikunta ei saa vaikuttaa opiskelijavalintaan, ja että työvoimakoulutukseen osallistuminen on mahdollista henkilöasiakkaan kotipaikasta riippumatta.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen tulee olemaan uudessa mallissa on haastavaa. Uudenmaan TE-toimisto näkee ongelmana, miten taataan palveluiden tasavertainen tarjoaminen ja yhdenvertainen mahdollisuus päästä työvoimakoulutukseen, kun järjestäminen ja tarjonta on keskittynyt usealle eri työvoimaviranomaisille.

Riskinä on, että työvoimakoulutusten hankinta- ja järjestämisvastuun siirtymisen myötä uusien työvoimaviranomaisten palvelutarjonta pirstaloituu ja hajautuu, ja yksittäisten pienten koulutustoteutusten määrä kasvaa. Toisaalta työvoimakoulutustarjonta voi kokonaismäärältään supistua, jos työvoimakoulutuspalveluiden osuus työvoimapalveluihin käytettävästä määrärahasta pienentyy, kun yksittäisillä työvoimaviranomaisilla on painetta muiden palveluiden rahoittamiseen. Riskinä on myös palvelutarjonnan osaoptimointi eli tarjotaan koulutusta vain yksittäisen kunnan tai palveluntuottajan tarpeisiin. Sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaan koulutuspalvelutarpeet ovat yliaikallisia. Tähän haasteeseen vastaaminen on uudessa mallissa tärkeää. Esitysluonnos ei täysin vastaa tähän haasteeseen.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

TE-toimiston näkemyksen mukaan muutosturvakoulutus erikseen kohdennettuna tuta-syistä irtisanotuille 55 vuotta täyttäneille henkilöille on heidän ikänsä huomioiden oikean suuntainen. Muutosturvakoulutus ei ole tällä hetkellä lainsäädännössä, vaan se on tulossa vasta vuonna 2023. Siten siitä ei ole vielä käytännön kokemuksia, mutta huolen aiheet ovat samat kuin aiemmin yli 55-vuotiaiden muutosturvauudistusta koskevan HE:n kohdalla:

Muutosturvakoulutuksen järjestäminen nopean aikataulun puitteissa tulee olemaan haasteellista viranomaiselle. Jotta muutosturvakoulutukseen oikeutettu henkilö osaa harkita omaa koulutustarvettaan, hän tarvitsee tiedon oikeuksistaan mahdollisimman ripeästi. Tiedotusvelvollisuus on työnantajalla, joka käytännössä tarvitsee viranomaisapua ensinnäkin tietääkseen tiedotusvelvollisuudestaan ja toiseksi tietääkseen mitä mahdollisuuksia muutosturvakoulutukseen oikeutetulla on. Työvoimaviranomaisilla on velvollisuus neuvoa työnantajaa, mutta jatkossa tulee olemaan haasteellista, että tyypillisessä muutosneuvottelutilanteessa henkilöstöä asuu useamman toimivaltaisen viranomaisen/kunnan alueella. On mahdollista, että muutosneuvottelut käydään eri paikkakunnalla kuin, mitä henkilöstön vähennykset koskevat. Työnantajan tarvitsema neuvonta tulee turvata myös niissä tilanteissa, joissa vähennystarve ei koske työnantajan omaa kotipaikkakuntaa. Lisäksi neuvonnassa täytyy pystyä ottamaan huomioon mahdolliset kuntakohtaiset erot asiakkaiden palvelussa.

Ao. lakivalmisteluun liittyneiden lausuntojen yhteydessä on korostettu koulutuksen osalta henkilön lähes subjektiiviseen koulutusoikeuteen ja sen edellyttämiä koulutuksen järjestämiseen liittyviä näkökohtia. Henkilöasiakkaiden muutosturvakoulutus käytännössä edellyttää jokaisen asiakkaan kohdalla erillisiä koulutusten kilpailutusta ja sopimuksia. Asiakkaita voi olla vuosittain n. 4000, mikä toteutuessaan edellyttää kunnilta merkittävää osaamista, perehtymistä ja resurssointia muutosturvakoulutuksen järjestämiseen. Näihin liittyviä resurssilaskelmia esitetään tehtäväksi ennen lain voimaantuloa.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Esitysluonnoksessa on poistettu kokonaan nykyisen JTYP-lain 6 luvun 1 §:n opiskelun tukemisen tarkoitus. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että palvelun tarkoituksen määrittely olisi hyvä jättää edelleen lakitekstiin. Nykyinen JTYPL:n 1 § auttaa asiantuntijoita ymmärtämään paremmin palvelun tarkoituksen ja näkemään eroavaisuuksia JTYPL:n ja Kotolain mukaisen omaehtoisen opiskelun tukemisen tarkoituksen välillä.

Uudenmaan TE-toimisto pitää mahdollisuutta tukea luku- ja kirjoitustaidon koulutusta kotoutumisajan ylittäneille erittäin hyödyllisenä, koska se auttaisi pidempää maassa olleiden maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon oppimista ja myöhempää työllistymistä. Tilanne, jossa kirjoitus- ja lukutaidoton asiakas on oleskellut jo pitkään Suomessa ennen kuin ilmoittautuu työnhakijaksi, eikä enää ole oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan, on tavanomainen esim. monilapsisten perheiden äitien keskuudessa.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

3 §:n 3 momentin 5. kohdan säännös, jonka mukaan palkkatukea ei voitaisi myöntää uudelleen saman henkilön palkkaamiseen, on sekä riski että mahdollisuus. Kyseessä on iso ja perustavanlaatuinen muutos. Riski se on 55 vuotta täyttäneelle työttömälle sen vuoksi, että palkkatuella työllistymismahdollisuudet saattavat olennaisesti vähentyä, kun samalle työnantajalle ei voi enää myöhemminkään työllistyä. Palkkatuki edellyttää aina uuden työnantajan löytymistä. Työnantajan motivaatio palkkatuen käyttöön saattaa puolestaan laskea, kun työllistettävä on aina uusi henkilö.

Säännösmuutos voi olla mahdollisuus, jos työnantaja suhtautuu palkkatuella työllistettyyn jo lähtökohtaisesti palkatessaan vakavammin ja arvioi jo jakson aikana palkkaisiko henkilön tukijakson jälkeen. Palkkatuella työllistetty puolestaan saattaa arvioida työnantajaa ja työtehtävänsä vakavammin, jotta voisi niin halutessaan tulla rekrytoiduksi palkkatukipaikkaan tukijakson jälkeenkin. Hyvää momentissa on myös se, että vältetään samojen henkilön ajoittainen kierrätys samoissa tehtävissä, mikä ei ole pitkällä aikavälillä palkkatuella työllistetyn etu, ja saattaa lisätä työttömyyttä.

9 § - Uudenmaan TE-toimisto pitää hyvänä sitä, että 60 vuotta täyttäneen, jonka rekrytointiin myönnetään palkkatukea, työttömyyden keston ei tarvitse olla yhdenjaksoisesti vuoden, vaan voi kertyä useammasta jaksosta 14 kuukauden aikana. Varttuneen työnhakijan lyhyetkin työllistymiset ja katkokset työttömyydestä saattavat olla merkittäviä työnuran jatkoon kannalta.

15 § - Uudenmaan TE-toimisto pitää perusteltuna, että 55 vuotta täyttäneen palkkatuen säännöksiä huomioidaan positiivisen syrjinnän näkökulmasta. Huomioiden työmarkkinoiden nuiva suhtautuminen 55 vuotta täyttäneisiin työnhakijoihin, kahden vuoden mittainen työttömyys edellytyksenä palkkatuelle, on liian pitkä aika. 55 vuotta täyttäneen 2 vuoden työttömyyden kesto vähentää entisestään työmarkkinoiden kiinnostusta kohderyhmään, mutta vielä huolestuttavampi muutos tapahtuu 55-vuotta täyttäneen omassa mielessä ja asenteessa. Rohkeus, päättäväisyys ja itsetunto työmarkkinatoimijana kutistuu, mikä tulee näkymään henkilön motivaatiossa hakea aidosti työtä.

Säädöksillä ei tulisi hidastaa 55 vuotta täyttäneiden työllistymistä, vaan nopeuttaa sitä. Uudenmaan TE-toimisto ehdottaa palkkatuen myönnön edellytykseksi samaa kuin 60 vuotta täyttäneen palkkatuessa, eli 12 kuukautta työttömyyttä 14 kuukauden aikana.

16 § - 55 vuotta täyttäneen palkkatuen osuus 70 %, on kannatettava ehdotus. Sen sijaan Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että 2 vuoden työttömyyden jälkeinen ehdotus 10 kuukauden mittaisesta palkkatukijaksosta on liian lyhyt. Palkkatukijakson pituus pitäisi olla vähintään 12 kuukautta. 10 kuukautta pidempi palkkatukijakso edistäisi työhön ja työtehtäviin kiinnittymistä, mutta myös antaisi ajatuksellisesti hieman enemmän tilaa mahdollisen uuden työn etsimiseen eli työstä työhön siirtymiseen, mikäli työ ei jatkuisi palkkatukipaikassa.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Laki ja tämänhetkinen soveltamisohje jättävät paljon harkintavaltaa. Starttirahaa koskevaa harkintavaltaa tulee Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan ohjata voimakkaammin lainsäädännöllä tai lainsäätäjän antamalla soveltamisohjeella. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että lainsäätäjän tulisi määritellä suuntaa antava euromääräinen raja sille, mikä on starttirahan hakijan kohtuullinen toimeentulo. Lisäksi lainsäätäjältä kaivataan yrittäjyyden pää- ja sivutoimisuuden kriteerien tarkempaa määrittelyä. Myös starttirahakauden keskeytyksen toimintatapaan kaivataan selkeämpää lainsäätäjän antamaa ohjeistusta.

3 §:n ehdotus, ettei starttiraha pääty kokonaan satunnaisten yritystoimintaan liittymättömien palkkatöiden vuoksi on kannatettava. Starttirahan saajan ei kuitenkaan esitysluonnoksen mukaan kannattaisi jatkossa tehdä yritystoimintaan liittymätöntä palkkatyötä oikeastaan ollenkaan, jos tulo on alle starttirahan kuukausimäärän. Starttirahan saaja ei menetä yhden päivän tukea yhden päivän työstä, vaan saatu palkka esitysluonnoksen mukaan heikentää starttirahan määrää kokonaisuutena. Olisiko tähän ratkaisu esim. suojaosa starttirahassa? Esim. 300e/kk voisi tienata palkkatyössä

starttirahan kanssa, jonka jälkeen määrä vähentää starttirahan suuruutta? Sovitellun työttömyysetuuden saajillakin on ensin suojaosa ja sitten erikseen soviteltua osaa.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisveloitteesta.

Näkemyksenne:

Velvoitetöiden järjestämisestä aiheutuvien palkkauskustannusten korvaamista kunnille samansuuruisena valtionosuutena, kuin nykymentelyssä palkkatukena, voidaan pitää hyvänä ratkaisuna. Yhden toimenpidekokonaisuuden (palkkatukiprosessi) korvaaminen valtionosuusjärjestelmää hyödyntäen voidaan pitää resurssien hyödyntämisen näkökulmasta järkevänä. Muutos voisi kuntien osalta olla rahoitusnäkökulmasta ennakoitavuutta lisäävää.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Nykyjärjestelmässä URA-tietovaranto on erittäin keskeinen tietopohja TE-palvelun johtamisen, ohjauksen, seurannan ja kehittämisen näkökulmasta. Operatiivisen asiakastiedon lisäksi koko seurantajärjestelmä ja esim. työnvälitystilasto perustuu ko. tietovarantoon. Tietosisältöjen osalta URA-pohjainen tietovaranto on varsin kattava ja siksi erittäin hyödyllinen. HE-luonnoksen mukaan uudessa rakenteessa kuntien ja valtion yhteisen tietovarannon käyttövelvoite ja sisällöt säädetään. Oletettavaa on, ettei säädetyn tietovarannon laajuus tai kattavuus ole samaa luokkaa kuin nykyisen tietovarannon, vaan suppeampi. Valtion toimijoille (TEM, KEHA, ELY) on esitysluonnoksen mukaan jäämässä työllisyyspalveluja ja työmarkkinoita koskevia tehtäviä, joiden hoitamisen tietopohja perustuu juuri yhteiseen tietovarantoon. Miten varmistetaan, että ko. tietovaranto on laajuudeltaan ja käytettävyydeltään tarkoituksenmukainen suhteessa ko. tehtäviin ml. tilasto- ja tutkimustehtävien tarpeet?

Työnvälitystilasto perustuu asiakastietojärjestelmään syötettyihin sisältöihin ja siksi tiedon luotettavuudessa on rajoitteita. Nykyisessä järjestelmässä luotettavuutta pyritään parantamaan kirjauskäytäntöjä koskevalla ohjeistuksella ja muulla informaatio-ohjauksella. Esitettyssä uudessa rakenteessa järjestämisvastuullisten viranomaisten määrä kasvaa olennaisesti ja tulevilla työvoimaviranomaisilla on mahdollisuus ottaa käyttöön myös omia asiakkuudenhallintajärjestelmiään. Erilaisten kirjauskäytäntöjen riski kasvaa siten merkittävästi, mikä puolestaan heijastuu yhteiseen tietovarantoon ja edelleen työnvälitystilastoon luotettavuuden (ja siten käytettävyyden) heikkenemisenä. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, miten tätä riskiä hallitaan ja yhteisen tietovarannon luotettavuutta ylläpidetään.

URA-tietovarannon lisäksi nykyisessä järjestelmässä on käytössä muitakin joko ko. tietovarannon pohjalta jalostettuja tai kokonaan erillisiä tietoperustoja, joita hyödynnetään työmarkkinoiden ja TE-palvelujen seurannassa ja kohdentamisessa sekä ennakoinnissa, esimerkiksi ammattibarometri ja alueelliset kehitysnäkymät. TE-toimiston ja ELY-keskuksen (uudessa mallissa kuntien) sidosryhmäkontakteissa (esim. yritysasiakkuudet tai palveluntuottajayhteistyö) syntyy paljon hiljaista tietoa ym. signaaleja alueen tilasta ja näkymistä, jotka jäävät säädetyn tietovarannon ulkopuolelle. Esitysluonnoksessa ei käsitellä sitä, miten tämä alueellinen ennakoititieto saadaan

liikkumaan eri tahojen välillä ja erityisesti, miten ELY-keskus saa sen käyttöönsä, jotta voi hoitaa luonnoksessa säädettyä tehtäväänsä työelämän osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakoinnista.

4 § Tiedonsaantioikeus toiselta työvoimaviranomaiselta.

KEHA-keskus käsittelee kolmansien osapuolten tietotopyyinnöt. Koskeeko tämä myös tilanteita, joissa uudet työvoimaviranomaiset kysyvät tietoja eri työllisyshoidon alueiden välillä? Vai ovatko tiedot saatavilla tietovarannosta myöskin niissä tilanteissa, joissa eri järjestelmät ovat käytössä? Joutuuko työnhakija täyttämään tiedot uudestaan muuttaessaan kunnasta toiseen? Asiakkaan työttömyysturvatietojen on siirryttävä asiakkaan mukana työvoimaviranomaisen vaihtuessa, jotta asiakkaan oikeusturva toteutuu.

7 § Tietojärjestelmäpalvelut.

Tämä mahdollistaa työvoimaviranomaisille useampien erilaisten järjestelmien käyttämisen. Tämä johtaa tilanteisiin, jotka eivät ole loppukäyttäjille yhdenvertaisia. Tietojärjestelmäkokonaisuus ei ole minkään tahon johdettavissa tai hallittavissa. Tämä lisää myös useampia eri rajapintoja toimijoiden kesken. Useampien järjestelmien liittäminen yhteen tietovarantoon tuo lisää niin pysyviä kuin myös kertakustannuksia.

8 §: Mahdollistaako tietovaranto sen, että yli alueiden nähdään toisen alueen työnhakijat ja työnvälitystä voidaan tehdä uusien työllisyshoidon alueiden välillä?

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

16 §: Tällä hetkellä voimassa oleva lainsäädäntö estää ulkomailla asuvia ja Suomeen töihin hakeutuvia ja/tai haluavia henkilöitä käyttämästä työmarkkinatoria, koska heillä ei ole mahdollisuutta vahvaan tunnistautumiseen.

17 § Työnhakuprofiili.

Digitaalinen henkilöllisyys mahdollistaisi ja parantaisi ulkomaisten työnhakijoiden tunnistautumista.

18 § Työnhakuprofiilin tietovaranto.

Tämä on erillinen tietovaranto, jonka tietoja ei ole samalla tavalla saatavilla kuin asiakastietojärjestelmissä. Tietovarantojen tietoja ei tule luovuttaa myöskään anonymisoituina tai kryptattuina rekisterinpitäjän ulkopuolelle. Kokonaisuutena on hyvä edistää työnhakuprofiilin hyödyntämistä.

19 § Palvelualueen valvonta.

KEHA-keskuksella tulee olla riittävä resurssointi valvontaan ja seurantaan, jotta lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaiset sisällöt on mahdollista poistaa pikaisesti. Tekoälyn kehittäminen työpaikkailmoitusten vastaanotossa on kannatettavaa.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

Uudistuksen jälkeen suurimmassa osassa muutosturvatilanteita irtisanottavia henkilöitä asuu useamman kunnan ja useamman työvoimaviranomaisen alueella. Nykyisessä järjestelmässä yksi alueellinen muutosturva-asiantuntija pystyy hoitamaan koko muutosturvapalvelun, mutta lakiuudistuksen jälkeen lähes jokaiseen isompaan (vähintään 10 henkeä koskettavaan) vähennystilanteeseen tulee liittymään välttämätöntä viranomaisyhteistyötä eri kuntien välillä. Eri kunnissa asuvien irtisanottavien yhdenvertaisen palvelun turvaaminen tulee olemaan haasteellista, ja vaatii jatkuvaa yhteistyötä eri kuntien viranomaisten välillä.

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

3 a § KEHA-keskuksen tehtävät

1 mom. 3 kohta Osaajien maahanmuuton tehtävät:

Uudenmaan TE-toimisto näkee keskitetyn Work in Finland -toiminnon tarkoituksenmukaisena. Hyvää tässä on yksi yhteinen brändi ja se, että tieto on yhdessä paikassa valtakunnallisesti keskitettynä.

2 mom. 3 kohta Kansainvälisen rekrytoinnin palvelut:

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan lainsäädäntö tulee jättää riittävän väljäksi, jotta KEHA-keskus pystyy edistämään osaajien maahanmuuttoa ja työvoiman saantia ulkomailta hankkimalla palveluita eri tilanteisiin sopivilla vaihtoehdoilla.

Säännöskohtaiset perustelut on kirjoitettu 3 a §:n osalta epäselvästi, ja perusteluissa viitataan lakiluonnoksessa momentteihin ja kohtiin osittain virheellisesti. Lakiluonnoksesta ei löydy 4 momenttia, johon viitataan perusteluissa: "KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin palveluista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella 4 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla." Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että jatkovalmistelussa KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden kohderyhmää ja käyttömahdollisuutta tulee selkeyttää.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

73 §:ssä tulisi huomioida ulkomaalaislain 5 luvun uudistamisen osalta aiemmin tulossa olevat muutokset. Esitysluonnoksen (VN/5283/2020) mukaan saatavuusharkintaa ei jatkoluovassa suoritettaisi silloin, mikäli työntekijä on työskennellyt vähintään 9 kuukautta.

Tulee myös huomioida se, että kaksivaiheisen prosessin poistuttua, tulee tarve muuttaa myös laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten (907/2017) 11 §:n 2 momentti. Yli kuusi kuukautta kestäviin kausityöoleskelulupiin ei enää jatkossa tehtäisi osaratkaisuja.

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Uudenmaan TE-toimisto pitää perusteltuna tehtävän siirtoa KEHA-keskukselle.

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvain muuttamisesta; Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

8 § Vuorottelusopimus:

Vuorotteluvapaan jaksottaminen ei ole ollut mahdollista 7 §:n muutoksen jälkeen, joka tuli voimaan 1.1.2016. 8 § tulisi korjata vastaamaan voimassa olevaa vuorotteluvapaalakia ja muuttaa viittaus 7 §:ää koskien.

11 § Sijaisen palvelussuhteen päättymisen vaikutukset:

Työnantaja voi valita, minkä kunnan työvoimaviranomaisen kanssa asioi. Esitysluonnoksesta ei ilmene, miten saadaan sijaiseksi soveltuvat henkilöt kartoitettua ja osoitettua yli kuntarajojen/työllisyysalueiden. Vuorotteluvapaasopimusten ja siihen liittyvien edellytysten ja laintulkintojen tasapuolinen ja yhdenvertainen käsittely on turvattava alueesta riippumatta.

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

Työsopimuslain 9 luku 3 a § ja säännöskohtaiset perustelut jättävät epäselväksi, voiko työnantaja täyttää lakisääteisen velvoitteensa ilmoittamalla työntekijöiden irtisanomisesta mille tahansa työvoimaviranomaiselle. Vähintään perusteluissa olisi hyvä tarkentaa, tekeekö työnantaja ilmoituksen sille työvoimaviranomaiselle, jonka kanssa on päättänyt asioida vai työvoimaviranomaiselle, jonka/joiden alueella irtisanomiset tehdään. Kun irtisanottuja on eri työvoimaviranomaisten alueilla, viranomaisyhteistyöhön tulee kiinnittää huomiota.

Vastaavasti tarkennusta kaivataan merityösopimuslain 10 luvun 4 §:n osalta sekä muiden lakiehdotusmuutosten osalta, joissa työnantajalla on lakisääteinen velvollisuus tehdä ilmoitus työvoimaviranomaiselle.

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

Henkilöstön siirtyminen kuntiin tapahtuu liikkeenluovutuksella ilman irtisanomissuojaa ja voimassa olevan virkaehtosopimuksen puitteissa. Irtisanomissuoja olisi turvannut uudistuksen resurssija tilanteessa, jossa toimintamäärärahat eivät kohdennu uudelle työvoimaviranomaiselle, vaan peruskunnille. Liikkeenluovutus siis toteutetaan ilman, että palkkarahat siirtyvät henkilöstön mukana uudelle työvoimaviranomaiselle. Irtisanomissuoja olisi myös turvannut henkilöstön pysymistä tehtävissä ja tätä kautta TE-toimistojen toimintakykyä uudistukseen valmistaututtaessa.

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena ja lisäarvona oli yhdistää kuntien ja valtion palvelut ja resurssit. Esitysluonnos jättää avoimeksi sen, miten varmistetaan kuntien resurssikohdennukset TE-palvelutehtävään, jotta saavutetaan riittävän vahva resursointi lainsäädännön edellyttämän palvelukokonaisuuden toteuttamiseen. Uudistusta edeltävissä kuntakokeiluissa osa kunnista on toteuttanut merkittävän resurssikohdennuksen TE-palvelutehtäviin, ja ne pitävät tätä oleellisena toiminnan tuloksellisuuden näkökulmasta.

Siirtyvän henkilöstön osalta on keskeistä, että valtiolta kunnille siirtyvillä henkilöillä on tiedossaan myös kohdekunnan työolosuhteet ja työtehtäväkokonaisuus.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan on hyvä, että monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkuuskriteerit perustuvat asiakkaan todelliseen tilanteeseen ja palvelutarpeeseen. Näin

mahdollistuu konkreettisesti aiempaa paremmin varhainen työ- ja toimintakyvyn ja yleensä palvelutarpeen arviointi monialaisesti, ja voidaan käynnistää tuki- ja kuntoutus ja muu asiakkaan tilanteen mukainen palveluiden yhteensovittaminen varhaisesti. Ohjausmäärät monialaisen tuen yhteistoimintaan tullevat kasvamaan ja lisäämään palvelukysyntää, mutta jos tähän pystytään (kaikkien toimijoiden osalta) vastaamaan, vaikutuksia saattaa näkyä mm. pitkäaikaistyöttömien määrissä. Lakisääteisten ohjauskriteereiden poistuessa haasteeksi voi muodostua toiminnan resurssointi ja ohjaus, jos palveluun pääseminen perustuu ainoastaan asiakkaan palvelutarpeen arvioimiseen.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelu

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan on hyvä, että nykyisen Ohjaamon kaltainen nuorten matalankynnyksen palvelumuoto kirjataan säädökseen. Väljä ja palvelun joustavuuden ja myös erilaiset tilaratkaisut mahdollistava säädöksen kirjoitustapa on myös perusteltu.

Lakiehdotus on kohdentamassa KEHA-keskukselle tärkeää roolia palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua antavana tahona.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Uudenmaan TE-toimisto kiteyttää huomionsa seuraaviin viiteen pääkohtaan.

1. Yrityspalvelut

Esitys on kaikinensa hyvin työnhakijalähtöinen ja perustuu työvoimapohjaan. Valtionosuuden kohdentamiskriteereissä, resursoinnissa yms. ei esityksen mukaan huomioida laisinkaan alueen yrityskantaa ja -volyymeja eikä niiden muutoksia. Epäselväksi jää, mihin työllisyysasteen nousun on ajateltu perustuvan ja minne työllistymisiä on ajateltu tapahtuvan, jos työnantajien palvelu sivuutetaan suurelta osin.

2. Henkilöstön asema

Henkilöstön siirtyminen kuntiin tapahtuu liikkeenluovutuksella ilman irtisanomissuojaa ja voimassa olevan virkaehtosopimuksen puitteissa. Irtisanomissuoja turvaisi uudistuksen resursseja tilanteessa, jossa toimintamäärärahat eivät kohdennu uudelle työvoimaviranomaiselle, vaan peruskunnille. Liikkeenluovutus siis toteutetaan ilman, että palkkarahat siirtyvät henkilöstön mukana uudelle työvoimaviranomaiselle. Irtisanomissuoja turvaisi henkilöstön pysymistä tehtävissä ja tätä kautta TE-toimistojen toiminta- ja palvelukykyä uudistukseen valmistauduttaessa.

3. Tietojärjestelmät

Tietojärjestelmät tulevat olemaan moniulotteinen ja pirstaleinen kokonaisuus, jonka lopullisesta muodosta ei voi sanoa vielä mitään. Esitysluonnos mahdollistaa useampien järjestelmien käytön, joka tuo väistämättä lisää rajapintoja järjestelmien käyttäjille. Tämä kokonaisuus lisää hallintoa, haavoittuvuutta (kyberturvallisuus), vaatii resursseja ja tuo kertakustannuksia sekä pysyviä kustannuksia. Kokonaisuus ei tule olemaan minkään tahon hallittavissa tai johdettavissa.

Esityksessä jää epäselväksi, millainen rajapinta asiakastietojärjestelmillä on, ja onko työvoimaviranomaisilla käyttöoikeus/katseluoikeus toistensa henkilöasiakkaiden ja yritysasiakkaiden tietoihin valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä.

4. Työllisyysvaikutukset

Uudistus on lähinnä hallinnollinen, vaikutukset jäänevät vähäisiksi. Tutkimustietoa julkisten työvoimapalvelujen hajauttamisesta on hyvin vähän, kuten myös hajauttamisen työllisyyteen tai työllistyvyyteen liittyvistä vaikutuksista. Olemassa olevan tutkimuskirjallisuuden mukaan hajauttamisella ei näytä olevan suuria positiivisia vaikutuksia työllistymiseen.

5. Yhdenvertaisuus

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan perusoikeussidonnaisten palveluiden saatavuus valtakunnallisesti yhdenvertaisesti tulee väistämättä heikkenemään tämän esitysluonnoksen johdosta. Esitysluonnoksessa ei ole otettu kantaa henkilöasiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumiseen riittävällä laajuudella. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että kansaisten perusoikeudet ja erityisesti yhdenvertaisuuden toteutuminen tulevat kärsimään, jos TE-palvelut siirretään esitysluonnoksen mukaisesti kunnille.

Kallio Tuomas
Uudenmaan TE-toimisto